

— og Moderlandet, Frankrig, i hvilket Befolkningen jo langsomt aftager, vil til samme Tid næppe have mere end 30 Millioner Mennesker — altsaa just det samme Folketal som Kolonierne i Nordafrika.

Disse Tal vil vække Eftertanke, og Forfatteren spørger da til Slutning, om de ikke peger i Retning af, at de to Befolkningselementer i Berberiet burde forene sig, saa de to Civilisationer gik op i én. Den mindst moderne gør allerede hver Dag Fremskridt.

Bogen giver en fortrinlig Oversigt over de tre Barbarlandes Historie, Regeringsformer og Kolonisation samt over de Indfødtes økonomiske og politiske Forhold, saa den paa alle disse Omraader er værd at raadsørge. Den er dertil ledsaget af nogle gode Oversigtskort.

Daniel Bruun.

Fritz Krause: In den Wildnissen Brasiliens. Mit 517 Textabbildungen, 337 photographischen Abbildungen auf 69 Tafeln und 2 Karten. R. Voigtländer. Leipzig 1911. 512 Sider. 8°.

I et smukt og stateligt Udstyr foreligger her Resultaterne af den Ekspedition, som Dr. Krause paa Staden Leipzigs Bekostning foretog i Brasilien 1908. Hensigten var at undersøge de dengang endnu yderst lidt kendte Indianerstammer ved Rio Araguaya, en for den rette Opfattelse af hele Sydamerikas Etnografi yderst betydningsfuld Opgave. Den nævnte Flod, som hører til Verdensdelens største, udspringer paa Matto Grossos Højland og løber derfra mod Nord gennem Camposegnene, indtil den forener sig med Tocantins, der som bekendt har Munding fælles med Amazonfloden. Befolkningen langs Araguayas Bredder dannes dels af Gês-Folket Cayapó¹⁾, dels af det mægtige Carajá-Folk, der spaltet i tre Stammer (de egentlige Carajá samt Xavajé og Xambioá) har en Udbredelse over næsten 10 Breddegrader — et i mange Henseender saare gaadefuldt Folk.

I nærværende Værks 1. Del skildres nu selve Rejsen, der først og fremmest gjaldt disse Indianere. Fra Rio de Janeiro tog Forf. med Jærnbanen til dennes Endepunkt, Araguay, en lille, net By Nord

¹⁾ Af praktiske Hensyn følger vi her den gængse brasilianske (portugisiske) Stavemaade, Forf. anvender derimod overalt fonetisk.

for den i dansk Naturforskning velkendte Rio das Velhas, og derfra med Muldyrkaravane over Gøyz, Hovedstaden i den brasilianske Stat af samme Navn, indtil Leopoldina, en fattig Flække ved Araguayas Bred. Her tog den egentlige Ekspedition sin Begyndelse.

Paa Floden følger man Forf.'s Færd blandt Indianerne fra den ene Boplads til den anden, ja næsten fra Sandbanke til Sandbanke. Med tysk Grundighed, men ogsaa med tysk Sanddrøhed skildres Rejsens forskelligartede Tildragelser. Desværre skulde et af Ekspeditionens Maal vise sig uopnaeligt — et Besøg hos de hidtil kun »von hören sagen« kendte Tapirapé-Indianere. Denne Stamme, der bor paa Campos mellem Araguaya og Rio Xingú, den østligste af Amazonas's sydlige Bifloder, er saa vidt vides af Tupí-Æt, og en nærmere Undersøgelse af den maa særlig for Sydamerikas Antropogeografi vise sig af allerstørste Betydning. Vejen til den gik op ad en af Araguayas Bifloder, den ligesom Folket ukendte Rio Tapirapé, som nu paa en meget stor Strækning blev kortlagt af Forf.; den viste sig for øvrigt at have et udpræget »gammelt« Løb, var rig paa Sandbanker og udstyret med talrige Blindarme og Smaasøer langs Siderne; Bredderne dækkedes overalt af Galleriskov. Flere Steder saas Spor af Indianere, der kun kunde være Tapirapé, men da stadig ingen Mennesker viste sig, og Floden tilmed blev mere og mere ufarbar, maatte Forf. til sidst vende om; to Forsøg paa at naa til dem over Land tilintetgjordes ligeledes, da Vejen her førte over ganske vandløse Campos. — Bedre lykkedes derimod et Besøg hos den hidtil ikke gæstede Carajá-Stamme, Xavajé, i det indre af Øen Bananal, der er berømt som den største eksisterende Flodø; de viste sig at have ganske samme Kultur som de egentlige Carajá.

I Værkets 2. Del følger den specielle etnografiske Beskrivelse af de besøgte Stammer: Carajá, Cayapó og Xavajé samt de blandt dem samlede Oplysninger om Tapirapé. Den er og skal kun være en Fremlæggelse af de indvundne Resultater; fra alle Gisninger holder Forf. sig fjærnt, og en Bearbejdelse af Stoffet vil først fremkomme efterhaanden i Specialafhandlinger¹⁾. Foruden den i snævrere Forstand etnografiske Skildring, finder man tillige nogle af Forf. gjorte antropologiske

¹⁾ Allerede foreligger: Nachbildungen von Tanzmasken der Karajáindianer (Jahrb. d. Mus. f. Völkerk. zu Leipzig. 1910) og »Die Kunst der Karajáindianer« (Bässlers-Arch. 1911).

Iagttagelser. Desværre kunde Maalinger kun foretages med Hensyn til Legemshøjde og Hudfarve, men en ret indgaaende Beskrivelse bøder dog ikke saa lidt herpaa.

I det hele taget er det først og fremmest Nøjagtigheden og den klare, ædruelige Fremstilling, der udmærker dette Værk. De af Forf. gæstede Indianere maa nu regnes til de allerbedst kendte af Sydamerikas utallige Folk, Stammer og Horder, og hans her foreliggende Arbejde vil altid indtage en smuk Stilling indenfor dette Omraades etnografiske Literatur. —

Ordlister og Tekstprøver danner et for Sprogforskeren kærkomment Tillæg. Af de to Kort er det ene en Oversigtskitse, det andet fremstiller de berejste Dele af Araguayas og Tapirapés. (Vi kan her indskyde, at førstnævnte Flod har ændret sit Løb meget betydeligt, siden Ehrenreich kortlagde den under sin Rejse i 1888). Et rigt Billedstof smykker det interessante Værk; maaske kunde man rejse den Indvending, at man i lidt for høj Grad savner de Situationsbilleder fra Indianerlivet, der ikke alene sætter Farve paa Skildringen, men ogsaa ofte er af største etnologiske Betydning.

Kaj Birket-Smith.

»Indianer och Hvita i nordöstra Bolivia«. Af Erland Nordenskiöld. Med 153 Illustrationer og et Skitsekort. Stockholm 1911. Albert Bonniers Forlag. 8°. 259 S.

Denne Bog danner et Supplement til Forf.s i 1910 publicerede Værk »Indianlif« og er som denne en Frugt af E. N.s Ekspedition til Bolivia i 1908—09. Ligesom »Indianlif« er »Indianer och Hvita« skrevet i et livligt og let læseligt Sprog og giver en Mængde interessante Oplysninger om Chura-, Yuracáre-, Chacobo-, Siriono- og Guaraya-Indianere; vi hører om deres Sæder og Skikke, baade socialt og religiøst set, om deres Husbygninger, Samfundsforhold, Erhvervsliv etc., som alle illustreres særdeles godt af de mange af Forf. optagne Tegninger og Fotografier. Værket giver os et godt Indblik i den Metamorfose, der nu foregaar i Indianernes Liv, ved at mange Stammer efterhaanden, desværre kun maa man med Forf. sige, gaar over til det ofte ret uhyggelige første eller laveste Stadium af den evropæiske Civilisation, som i hvert Fald til en Begyndelse som oftest kun bringer de til et frit Naturliv vante

og ofte lykkelige primitive Folkeslag Fordærv. Paa samme Tid som den fri Naturindianer modtager en Del af Civilisationens Goder, faar han oftest i Tilgift endnu flere Onder i Form af Sygdomme, Spiritus o. s. v. Ret uhyggeligt er det at høre i dette Værk om Maaden, hvorpaa Kautschukhandlerne ligefrem røver Indianerne for at anvende dem som Gummisamlere, og om hvorledes de Hvide ved at lade Indianerne komme i Gæld til sig, faar dem indviklet i et Slavenet, som de sjælden vinder ud af. Det er et Elendighedens Billede, der kontrasterer saa stærkt med Billedet af de fri Naturbørn, at man særdeles vel forstaaer, at det rører Forf.s Hjærte. De katolske Missionærer har ikke alle det bedste Lov paa sig, men der findes dog dem, som virkelig udfører en fra deres Standpunkt set ideel Virksomhed, uagtet denne set med rent menneskelige Øjne dog alligevel kun trækker Indianerne fra fri lykkelige Forhold til tvungne gode Forhold.

Værket er, som det ogsaa fremgaar af Titlen »Indianer och Hvita« et Indlæg til Gunst for de af de Hvide undertrykte Indianere samtidig med at det etnografisk-etnologisk set giver meget af Interesse. En Bemærkning af Forf. kan Anm. i høj Grad slutte sig til, nemlig den, at man fra geografisk Side maa udvise den størst mulige Energi for at faa undersøgt de endnu i Sydamerika frit levende Indianere, forinden deres særegne Kultur helt er gaaet tabt; at grave efter de gamle Sager i Jorden haster derimod ikke; disse Skatte ligger vel forvarede endnu i lang Tid.

Ole Olufsen.

Atlas öfver Finland 1910. Udgivet af Sällskapet för Finlands Geografi. Helsingfors 1911.

Der er næppe ret mange Spørgsmaal angaaende det finske Land og Folk, som dette omfangsrige Værk ikke giver Svar paa. I det store Hovedatlas findes grafiske Fremstillinger af alle tænkelige Forhold, fra Finlands Geologi til Antallet af Tuberkuløse, og fra de finske Haves Hydrografi til Indtægterne af Savværkerne. Og i de ledsagende to Bind Tekst — hvert paa ca. 700 Sider — har en Række Specialforskere givet udførlige Oversigtartikler over de mange forskelligartede Æmner; de talrige Literaturhenvisninger letter Adgangen til Kildestudier. Begge Bøgerne er rigt udstyrede med Fotografier og Diagrammer; og da de er udkommet i tre særskilte Udgaver: paa Finsk, Svensk og Fransk